

Gerechtigheid en Vrede

Werkcahier

Werkgroep FDNSC – MSC 2006 - 36

Hoewel men het zich niet altijd realiseert, leeft bij de leiding van de katholieke kerk al ruim veertig jaar het besef dat de kerk er niet alleen is voor het heil van de zielen maar voor het welzijn van de hele mens. En ook dat GERECHTIGHEID EN VREDE BEVORDEREN / BEWERKSTELLIGEN tot de taak van de kerk behoort.

Jacques Alkemade schreef hierover het volgende:

DE WINDHAAN OP DE TOREN

TEKEN VAN WAAKZAAMHEID

Op 5 november 1965 sprak de heer James Norris op het TWEEDE VATICANAANS CONCILIE over de steeds dieper wordende kloof tussen arm en rijk en over de verantwoordelijkheid van christenen om daar niet in te berusten.

De pastorale Constitutie van het Concilie **GAUDIUM ET SPES** over KERK EN WERELD zegt daarover :

"Wij geloven dat alle mensen elkaars zusters en broeders zijn. Daarom is het een ernstige dwaling om een scheiding te maken tussen ons geloof en de harde realiteit in de wereld. Als we als christenen onverschillig staan tegenover onrecht en armoede, verwaarlozen we onze plicht tegenover onze evenaasten en schieten we ernstig tekort".

Op 6 januari 1967 werd daarom door paus Paulus VI de Internationale Commissie **JUSTITIA ET PAX**, de Commissie voor **GERECHTIGHEID EN VREDE** opgericht.

Bij die gelegenheid vergeleek de paus deze commissie met de windhaan op de toren, n.l. een teken van waakzaamheid.

Tot dan toe had men geloof en politiek angstvallig gescheiden

proberen te houden, omdat geloof zich afspeelt op verheven, geestelijk gebied en politiek echter vuil en aards is. Maar met het Concilie kwam er een hele nieuwe ontwikkeling op gang. Overal werden er commissies en werkgroepen voor gerechtigheid en vrede opgericht. Aanvankelijk had men er nog weinig ervaring mee hoe men op dit gebied vanuit ons geloof een bijdrage kon leveren aan rechtvaardigheid en vrede in de wereld. Maar in de loop van de jaren deed men veel ervaring op hoe men als gelovigen ook op politiek gebied iets kon bijdragen aan het welzijn onder de mensen. De commissie heeft als pressie- en belangengroep binnen het Centraal Bestuur van de Kerk grote invloed gehad. Zo zorgde de commissie er o.a. voor dat gerechtigheid en vrede op de agenda kwam van de Bisschoppenconferentie in 1971 naast veel binnenkerkelijke zaken.

Maar er traden tegelijk ook weerstanden op. Door sommigen werd iedere actie, die de gevestigde orde in gevaar kon brengen, als verwerpelijk beschouwd. De commissie en vele katholieken overal ter wereld vonden echter dat de Kerk op grond van het Evangelie vastberaden voor de armen moest kiezen en hun vertrouwen moest zien terug te winnen, zelfs als dat betekende dat de Kerk het vertrouwen zou verliezen van de machtigen en rijken, de gevestigde orde die vanouds zo vaak door de kerk was gesteund. Aan veel onrecht en misstanden kunnen we rechtstreeks niets doen. Toch is er ondertussen na 40 jaar wel bewezen dat het niet zinloos is om te protesteren tegen uitbuiting en onrecht.

De Kerk is eindelijk wakker geworden en heeft gebroken met de houding van politieke inschikkelijkheid als het welzijn van de mensen en gerechtigheid en vrede in geding zijn.

Jac Alkemade msc

WATER om te LEVEN

Leden van de werkgroep Gerechtigheid en Vrede:

Jacques Alkemade msc (voorzitter)

Esther Baselmans fdnsc

Gertrude Hooijmaijers fdnsc

Piet van Mensvoort msc

Mariëtta Noordermeer fdnsc

Kees Vergouwen msc

Correspondentie adres:

Piet van Mensvoort

Bredaseweg 204

5038NK Tilburg

e-mail: [missieprocuur@ misacor.nl](mailto:missieprocuur@misacor.nl)

VIERDE WERELD WATER FORUM (WWF)

Van 16 tot 22 maart werd in Mexico City het vierde Wereld Water Forum gehouden. Het voornaamste doel van het WWF is: de bewustwording vergroten voor de waterproblematiek in de wereld.

Op de bijeenkomst werd geprobeerd regeringen, beleidsmakers, hulporganisaties, het bedrijfsleven en andere betrokken partijen bijeen te brengen voor een gerichte aanpak van de problemen die er zijn met water, waar ook op de wereld. De laatste twee dagen kwamen de betrokken ministers van de deelnemende landen bij elkaar en zij probeerden een echte ministersverklaring uit te geven.

Het initiatief tot vergaderen van het WWF gaat uit van de Wereld Water Raad, een denktank uit de ondernemers wereld. Deze raad zegt zich te willen inzetten voor de verbetering van de levensvoorwaarden van mensen in de hele wereld en voor 'n meer verantwoord sociaal en duurzaam gedrag met betrekking tot water. De Europese Unie vindt dit een zeer goede doelstelling *(de EU is een van de belangrijkste sponsors van het WWF. redactie).*

Dit is allemaal mooi gezegd, maar er zijn nogal wat critici die betwijfelen of die Water Raad van ondernemers en de EU wel zo overvloeien van meelevens met het lot van de armen overal ter wereld als zij in hun papieren doen voorkomen. De critici hebben meer het idee dat de inzet van het Wereld Water Forum is om publieke drinkwatervoorzieningen te onteigenen en de drinkwatervoorziening over te dragen aan de grote internationale watermaatschappijen.

Negen van de tien grootste maatschappijen hebben hun hoofdkantoor in Europa en zij lobbyen bij de EU om steun voor hun plannen. Via de EU hebben zij al geprobeerd om de WTO te laten bepalen dat de grote watermaatschappijen overal vrije toegang moesten hebben; dát is niet gelukt. Dus nu maar weer op een andere manier hetzelfde proberen te bereiken ?

(Gezien de besproken onderwerpen, de stellingname van EU-vertegenwoordigers tijdens de vergaderingen, de presentaties van geslaagde overheidsprojecten en gezien de resultaten van het Water Forum lijkt deze kritiek op de goede bedoelingen van de organisatoren wat overdreven. redactie).

Over het Wereld Water Forum

- Er waren vertegenwoordigers uit 148 landen.
 - Er waren ongeveer 11.000 waterexperts die in allerlei workshops en symposia, die water-problematiek bespraken.
 - Het thema was: "Actie op lokaal niveau".
 - Het basis probleem: Goed drinkwater is op de wereld slecht verdeeld, en door slecht beheer en klimaatverandering neemt het af in hoeveelheid en kwaliteit.
 - Conclusie: De wereld kampt met een drinkwatercrisis.
-
- o Een vijfde van de wereldbevolking (1 miljard mensen) heeft nog steeds niet de beschikking over veilig drinkwater.
 - o Veertig procent van de wereldbevolking moet het stellen zonder goede sanitaire voorzieningen.
 - o Per dag sterven ongeveer 5000 kinderen aan de gevolgen van slecht drinkwater of het gebrek aan drinkwater.
 - o Men schat dat per jaar 5 miljoen mensen sterven vanwege gebrek aan goed drinkwater of goede sanitaire voorzieningen.
 - o 500 miljoen mensen worden jaarlijks ziek vanwege deze tekorten.
 - o Het ziet er niet naar uit dat het millenniumdoel bereikt wordt: dat in 2015 het aantal mensen, dat geen toegang tot schoon drinkwater en riolering heeft, met de helft is verminderd.

De onderwerpen die besproken werden

In de honderden workshops en symposia werden niet alleen de bovenstaande basisproblemen besproken, maar alles wat met water te maken heeft kwam aan de orde.

Enkele voorbeelden:

- Zo presenteerde Nederland zich vooral als het land dat expertise te bieden heeft als er lokaal een teveel aan water is:

- * Uitwisseling van kennis over mogelijke maatregelen bij overstromingen.
- * Hoe kunnen we de risico's van hoogwater terugbrengen en de omvang van de gevolgen beteugelen?
- * Hoe kan men het beste bedreigde gebieden ontruimen?

Dit alles onder het thema: "risicomanagement".

- De watervoorziening in handen houden van regeringsinstellingen of in grote mate toevertrouwen aan particuliere waterbedrijven ?
De voor- en nadelen van publieke/private samenwerking bij de aanpak van de mondiale waterproblematiek is tijdens het forum een veel besproken onderwerp.
Er zijn mensen die zeggen, dat het beter is dat de regeringen de drinkwatervoorziening overlaten aan private maatschappijen die vakmanschap inbrengen. Er zijn mensen die zeggen, dat commerciële watervoorziening de armsten altijd zal uitsluiten, omdat zij niet kunnen betalen.
De vertegenwoordigers van het Nederlandse bedrijfsleven leggen er de nadruk op, dat men in deze niet te veel moet bekvechten over principes, maar in de praktijk moet kijken wat het beste is voor de armen. De samenwerking tussen de Drentse Water Maatschappij en Publieke Werken in de Molukken in Indonesië zou vooral gericht zijn op kennisoverdracht en administratieve ondersteuning. Een vorm van ontwikkelingssamenwerking ten dienste van de armsten.
De Directeur voor Energie en Water van de Wereldbank zegt: "Het enige belangrijke om te bekijken is: wie tegen de laagste prijs de beste service kan geven".
- Een ander belangrijk onderwerp was het rapport: "Het recht op Water, van Concept tot Uitvoering", waarin gesteld werd dat water erkend zou moeten worden zowel als een individueel recht als ook als een collectief recht.
- "Vrouwen in Europa voor een Gezamenlijke Toekomst" presenteerde tijdens het WWF ervaringen met projecten voor verbetering van water en sanitaire voorzieningen in 20 dorpen in 8 landen in Oost Europa en Centraal Azië.
- Vertegenwoordigers van Rio de Janiero presenteerden een voorbeeld van een zeer geslaagde hervorming van drinkwatervoorziening door een overheidsinstelling.

Is het resultaat van het Wereld Water Forum goed te noemen?

Is het voldoende of onder de maat?

Bij het lezen van commentaren kom je allerlei variaties tegen.

- Het Nederlands Water Platform schrijft: "De pers leek zich vooral te richten op de ministeriële verklaring en was niet erg positief, maar het Nederlandse bedrijfsleven heeft heel veel expertise kunnen aanbieden en heeft goede contacten kunnen leggen. Resultaten die niet zichtbaar zijn in rapportages maar wel zeer gunstig zijn".
- De Wereldomroep zegt: "De ministeriële conferentie op het Wereld Water Forum heeft niet geleid tot een gezamenlijke verklaring. Bolivia en Venezuela weigerden het slotdocument te tekenen, omdat toegang tot water niet wordt beschouwd als een mensenrecht. Positief is dat nooit eerder de noodzaak tot gezamenlijke actie in de watercrisis zo duidelijk is uitgesproken".
- Volgens veel ontwikkelingslanden was het een pluspunt te noemen dat er in de slotverklaring met geen woord werd gerept over de privatisering van drinkwatervoorziening.
(Het lijkt er trouwens op dat ook de Wereldbank is teruggekomen van haar acties tot privatiseren van drinkwatervoorziening in ontwikkelingslanden. De grote watermaatschappijen lijken aan het verliezen bij hun streven naar "recht op toegang wereldwijd". redactie).
- De verklaring van het slotdocument dat "waterkrachtcentrales een nieuwe technologie is, die verder moet worden benut" kreeg veel kritiek. En niet alleen van het Wereld Natuur Fonds, dat bouwen van nieuwe dammen beschouwt als een bedreiging voor mens en milieu.
- Henk van Schaik, directeur van het Samenwerkingsprogramma voor Water en Klimaat zegt: " De ministeriële verklaring heeft niet veel slagkracht. Het is een ingewikkeld proces om tussen alle landen overeenstemming te bereiken over actie, zeker als het actie is waar ook een prijskaartje aanhangt. Hij heeft echter wel hoop dat de ministers de inhoud van de slotverklaring, als zij weer thuis zijn, in hun verdere beleidsbepalingen zullen meenemen".

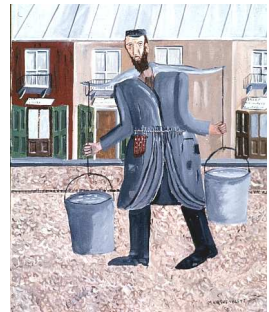
Berichten n.a.v. Het Wereld Water Forum

Alternatieve Top over Water Problematiek in Mexico City

De toegangsprijzen om mee te mogen doen aan het WWF waren 240 tot 600 dollar. Dat is veel te hoog voor veel maatschappelijke organisaties, activisten en burgers.

Zij organiseerden in Mexico City (15–19 maart) eigen bijeenkomsten met als onderwerpen:

- Hoe wereldwijd de publieke drinkwatervoorzieningen verbeteren?
- Het recht van ieder mens op schoon en betaalbaar drinkwater.
- Alternatieven voor waterprivatisering.
- Milieuaspecten betreffende watervoorzieningen.

Bericht van de Wereld Water Raad

De kosten van het opzetten van een minimumservice met zuiveringsinstallaties en toegang tot schoon drinkwater voor de mensen, die nu geen toegang hebben tot schoon drinkwater, kosten 10 miljard dollar per jaar. Het onderhouden en vernieuwen van de bestaande installaties kost 15 tot 20 miljard dollar. Is dit de moeite waard? Het is maar hoe je het bekijkt.

De afwezigheid van schoon drinkwater laat elk jaar tien keer zoveel mensen sterven als alle oorlogen, die er worden gevoerd. De afwezigheid van schoon drinkwater belemmert ook de mogelijkheid tot het instellen van een goed gezondheidsbeleid en het verhindert tevens de toegang tot scholing. Kortom: zonder water geen ontwikkeling.

Coca-Cola niet welkom als sponsor van Wereld Water Forum

Het India Resource Center, een internationale organisatie die misbruik door multinationals aan de kaak stelt, wil Coca-Cola niet als sponsor voor het vierde WWF. In India gebruikt het frisdrankbedrijf grote hoeveelheden grondwater voor het maken van hun frisdrank. Dat water wordt dan weer geloosd als afvalwater. En deze verspilling gebeurt in een streek waar grote droogte heerst.

Aquafed

Aquafed is een pas opgericht bedrijfslobbyorganisatie. Zij vertegenwoordigt de internationale federatie van particuliere watermaatschappijen. Het hoofdkantoor is in Brussel vlakbij de kantoren van de Europese Commissie. Aquafed probeert nog steeds de Europese Commissie over te halen te zorgen dat particuliere watermaatschappijen overal vrij toegang hebben om hun dienstverlening te beginnen. Op 22 maart (de dag van het water) protesteerden in Brussel zo'n duizend werknemers van publieke waterdiensten tegen het streven om de watervoorzieningen over te dragen aan particuliere maatschappijen. Het protest betrof ook de expansiedrift van particuliere Europese waterbedrijven in ontwikkelingslanden. De protesterenden vormden een menselijke keten vanaf het gebouw van Aquafed tot aan de kantoren van de EU. Europese politici werden verzocht de keten te doorbreken met leuzen als: "Ons water is niet te koop" en "Water is een mensenrecht".

VN Rapport: Falend bestuur frustreert betere watervoorziening

De aanpak van de waterproblematiek in ontwikkelingslanden gaat niet snel genoeg. Vooral de overheden falen door corruptie, onbekwaamheid, bureaucratie en een te eenzijdige benadering. De VN constateren verder dat veel landen met een dubbel probleem worstelen:

- * De waterschaarste neemt toe, en
- * er is te weinig ruimte voor bestuurlijke hervormingen.

Die hervormingen zijn echter een van de voorwaarden voor de verbetering van watervoorzieningen.

Andere aanbevelingen zijn:

- * betere betaling van ambtenaren;
- * beter toezicht op internationale geldstromen en contracten;
- * meer openheid in de bedrijfsvoering;
- * meer overlaten aan de lokale bestuurders.

Een bijkomend probleem is dat veel steden zich ontwikkelen op plaatsen waar de watervoorziening moeilijk is (*zeedelta's en berg-hellingen*).

Overheid verantwoordelijk voor watervoorziening

Een belangrijke zin in de eindverklaring van het vierde Wereld Water Forum is: "Regeringen hebben de primaire verantwoordelijkheid om de toegang tot schoon water te verbeteren".

Ondanks het VN rapport dat zegt dat de regeringen er dikwijls niet veel van terecht brengen, is er toch een verandering in het denken op gang gekomen. Werd vroeger alle heil verwacht van het bedrijfsleven, nu wordt de verantwoordelijkheid weer gelegd waar zij hoort: bij de overheid.

Bevolking pikt privatisering niet

De eerste grote wateroorlog van de 21ste eeuw vond plaats in Bolivia, toen de Wereldbank een lening van 25 miljoen dollar alleen wilde vernieuwen als de watervoorziening zou worden geprivatiseerd. Het waterleidingbedrijf van de stad Cochabamba in Bolivia werd verkocht aan International Water Holdings BV, gezamenlijk project van een Amerikaans en een Italiaans waterbedrijf. Het bedrijf kreeg de rechten op alle water in het betreffende gebied.

Zelfs voor het regenwater, dat op hun eigen grond viel, moesten de boeren ineens gaan betalen.

Zonder ook maar een cent geïnvesteerd te hebben in het betreffende gebied kondigde het bedrijf een verdubbeling van de waterprijs aan. Water werd duurder dan voedsel.

De bevolking ging de straat op en dagenlang vonden er massale protestdemonstraties plaats. Dat leidde uiteindelijk tot een algemene staking, die de economie van de stad volledig lamlegde. Er viel een dode en vele gewonden. De regering kondigde de staat van beleg af.

Op 10 april 2000 vluchtte de directie van het bedrijf het land uit. De privatisering werd teruggedraaid en het waterbedrijf werd overgedragen aan een coöperatie.

(International Water Holding klaagt nu de regering aan bij de WTO en eist 'achter gesloten deuren' \$ 25 miljoen schadevergoeding. Driemaal zoveel dan de kosten die zij gemaakt hebben. redactie).

Beschikbaar drinkwater

Bijna 98% van al het water op de planeet Aarde is zout en ongeschikt voor consumptie. Van het resterende, bruikbare water zit het merendeel opgesloten in sneeuw en ijs op de Polen.

Slechts 1 % van al het bruikbare water is ook beschikbaar voor ons.

Dwz: van elke honderd liter water op aarde is minder dan een halve theelepel beschikbaar als drinkwater voor menselijk gebruik.

Voor voedselproductie is water nodig: veel water

Het gemiddeld aantal liters water dat nodig is om een kilo van de volgende gewassen te telen:

aardappelen: 1000 liter, maïs: 1400 liter, rijst: 3400 liter.

De productie van vlees vraagt nog veel meer water:

een kilo kip: 4600 liter, een kilo rundvlees: 42500 liter.

Het Internationale Onderzoek Instituut voor Voedsel Politiek berekende dat rond 2025 de schaarste aan water over de hele wereld een vermindering van voedselproductie zal opleveren. Dat zou kunnen oplopen tot 350 miljoen ton voedsel, terwijl de wereldbevolking snel groeit.

Watergebruik door mensen

In Gambia gebruikt men per persoon per dag 4 liter water. In Mali 8 liter. In Engeland 200 liter. In de USA 500 liter.

Deskundigen menen dat een mens ongeveer 50 liter per dag nodig heeft en dat 30 liter ook nog zou kunnen.

De ontwikkelde wereld heeft gemiddeld ongeveer 15000 liter water nodig per jaar om het menselijk afval van één persoon te verwijderen: 35 kilo ontlasting en 500 liter urine. Ruim 40 liter per dag dus.

(Dat is voor doorspoelen wc en voor het rioleringssysteem. redactie).

Een mijnbouwbedrijf, goed voor de werkgelegenheid

Een mijnbouwbedrijf heeft plannen voor een grote kopermijn in de Peruaanse provincie Moquegua. Voor de exploitatie is 700 liter water per seconde nodig. Dit water moet komen uit de rivier Assana, die daarvoor 7 km moet worden omgeleid, door de mijn heen. Zwaar vervuild water, dat de mijn weer uitkomt zal de verderop gelegen gebieden, voor wie de rivier de voornaamste waterbron is, ernstig

treffen. Door grondwater onttrekking voor de ontwikkeling van de mijn zal bovendien de citroenteelt, de belangrijkste bron van inkomsten voor de streek, volledig stil komen te liggen.

Behoefte aan water

Zonder water ga je dood. De zorg voor goed water is daarom van vitaal belang voor iedere samenleving. Water is niet alleen nodig om te drinken, maar ook om te koken, te wassen en om voedsel te verbouwen.

Ook economische activiteiten, zoals industrie, kunnen meestal niet zonder water. Schoon water is schaars en het wordt steeds schaarser. De intensieve landbouw is goed voor 65% van het waterverbruik op de wereld. Dan komt de industrie met 25 %. Huishoudens nemen 10% voor hun rekening.

De groeiende waterbehoefte van industrie en huishoudens maakt het in sommige droge gebieden onmogelijk om voldoende voedsel te verbouwen. In China dreigt een groot graantekort, omdat industrie en steden steeds meer water gaan gebruiken van de beperkte voorraad die er is. Voor de landbouw blijft er niet genoeg over.

Een van de millennium doelen was om schoon water meer beschikbaar te maken voor alle mensen. De trend wijst de andere kant op. Een derde van de wereldbevolking zal in de komende 25 jaar te maken krijgen met ernstige watertekorten. Er is dus nog voldoende om je zorgen over te maken. Er is werk aan de winkel.

ZUSTER WATER JIJ GEEFT LEVEN

Hoe religieuzen hun eerbied voor de kostbare gave van het water tot uitdrukking kunnen brengen

In 2003 werd, door de werkgroep ecologie van de Internationale Instituten van Religieuzen in Rome, een brochure samengesteld met bovenvermelde titel. In dit artikel putten wij uit die brochure.

Waarom religieuzen zich met milieukwesties bezighouden

Water speelt een sleutelrol in de wonderbaarlijke capaciteit van de aarde om pijn weg te nemen en zich te herstellen. Maar helaas is de huidige aantasting van de aarde zo erg, dat ook de menselijke soort gevaar loopt het niet te overleven. Iedere wereldburger heeft recht op water, zoals hij ook recht heeft op gezondheidszorg en ontwikkeling.

Weten dat het milieu achteruit holt en weten dat mensen de toegang tot goed water onmogelijk wordt gemaakt, kan bij volgelingen van Jezus niet anders dan gevoelens van verontwaardiging oproepen. Het is onze plicht als religieuzen op te komen voor de noden van onze broeders en zusters, alsook voor de natuur zelf.

Ecologische heelheid maakt deel uit van alle geloofstradities en is daarom ook een belangrijk thema dat dialoog, samenwerking en wederzijds begrip kan bevorderen. Gelovigen van alle tradities zijn in gelijke mate bezorgd om de mensheid en om de aarde, die alle leven draagt. Zij werken al op lokaal en internationaal niveau samen om het kostbare water van onze planeet te beschermen en alle mensen het recht op toegang tot water te bieden. In de huidige crisis moeten wij ons solidair tonen met hen die geen water hebben of die dreigen van water afgesloten te worden. Een bondgenootschap met allen die opkomen voor gerechtigheid tussen volkeren en voor het behoud van de schepping is daarbij meer dan gewenst.

De uitdaging van vandaag

- De profetische dimensie van het religieuze leven roept ons op tot een sobere levensstijl met eerbied voor de hele schepping.
- Wij zijn mensen die 'de tekenen des tijds' kunnen verstaan. Wij hebben ook de plicht die tekenen te verstaan en uit te leggen.

- Wij beschikken immers over informatiebronnen, netwerken en wegen om ons verstaan van de 'tekenen des tijds' door te geven en voor bedreigingen van het leven te waarschuwen.
- Wij hebben de plicht ons, door onze spiritualiteit en charisma, in te zetten voor verzoening en het herstel van evenwicht en harmonie.
- Wij zijn immers mensen voor wie de ethiek van het gemeenschappelijk goed (bezit) deel van ons leven is, evenals de ethiek van solidariteit met degenen die lijden en die zorg nodig hebben. Hoe wij reageren zal afhangen van de omstandigheden in het land waar we wonen.

Zuinig met water. Wat wij zouden kunnen doen

- *Bezinning:*

Telkens als je water gebruikt, bedenk dan dat het een gave Gods is. Neem een eerbiedige houding aan ten aanzien van deze levensbrengende vloeistof. Water is geen gewone koopwaar of zo maar iets, maar onze zuster. Door een contemplatieve blik te ontwikkelen worden wij naar de Schepper geleid door de schepping: 'Alle lof zij u, mijn Heer, om zuster water, zo nuttig, nederig, kostbaar en puur'.

Water is leven. Leven voor de mensen, leven voor heel de wereld.

- *Leren:*

Wees voorspreker en verdediger van 'water voor allen' als een mensenrecht. Ontwikkel een kritische aandacht voor de manier waarop van overheidswege de watervoorziening wordt geregeld. Doe mee aan het uitdenken van manieren om water te beschermen en een spaarzaam gebruik te bevorderen.

- *Zuinig met water:*

Probeer manieren te vinden waarop je in je huis water kunt besparen. Repareer lekkende kranen, beperk het sproeien van je gazon, sta niet te lang onder de douche en ondersteun alternatieve manieren om rioolwater te zuiveren. Probeer traditionele kennis en praktijken voor de winning van water nieuw leven in te blazen; voorkom uitdroging door bosbouwcampagnes te ondersteunen. Wees je ervan bewust hoe belangrijk gezond weiland en akkerland zijn, moerassen en bossen; hoe zij de beste garantie zijn om waterschaarste te voorkomen.

- *Wees pleitbezorger:*

Pleit voor het recht van lokale gemeenschappen om hun eigen waterbronnen te beheren. Werk samen met NGO's (**N**iet-**G**ouvernementele **O**rganisatie) die opkomen voor de rechten van de lokale bevolking. Doe mee aan acties om de politiek te beïnvloeden.

- *Verander je gewoontes:*

Wees een goed geïnformeerde consument, en verander je gedragspatroon als de ontvangen informatie daartoe aanleiding geeft.

- Help mee met het terugdringen van watervervuiling en het verminderen van watergebruik:

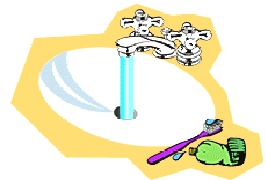
- . Neem liever een douche dan een bad.
- . Laat de kraan niet lopen terwijl je je tanden poetst.
- . Wees zuinig met water bij bijv. afwassen, auto wassen, gazon sproeien etc.

- Verminder je energiegebruik en beperk zo de vervuilende elementen die zure regen veroorzaken:

- . Schakel elektrische apparaten steeds uit ipv in stand-by te zetten.
- . Houd de thermostaat van de verwarming lager.
- . Verminder heet watergebruik.
- . Rij minder met de auto, meer met de fiets.

- Verminder waterverontreiniging:

- . Let op welke reinigingsmiddelen je gebruikt.
- . Beperk het gebruik van kunstmest.

Vragen bij dit actiegedeelte:

1. *Hoe kunnen jij en je community bijdragen aan een oplossing voor de waterproblematiek?*
2. *Kies een activiteit die je zelf zou kunnen doen en een andere activiteit die je samen met de community kunt doen. Evalueer deze op een van te voren af te spreken datum.*
3. *Steun een nationale of internationale campagne die zich inzet voor de waterproblemen wereldwijd. Informeer bij leden van je Congregatie in ontwikkelingslanden wat voor hen in deze belangrijk is en waarom.*